

ปีที่ 5 ฉบับที่ 9 : 8 มีนาคม 2545 <http://epid.moph.go.th/>

วิทยาลัยนวกองระบดวทยา

“เป็นศูนย์กลางความเชี่ยวชาญ พัฒนามาตรฐาน ประสานเครือข่ายระบดวทยา
ของประเทศและสากล มุ่งผลขึ้นนำแนวทางเสริมสร้างสุขภาพ”

สารบัญ

★ ก้าวทันโรค	141
- โรคพิษตะกั่ว	
- รายงานเบื้องต้นการสอบสวนโรคพิษตะกั่ว จากการลักลอบหลอมแบตเตอรี่อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี	
★ ข้อมูลรายงานสถานการณ์การเฝ้าระวังโรคทางระบดวทยาเร่งด่วน	145
สัปดาห์ที่ 9 (24 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2545)	
★ แผนภูมิโรคไข้เลือดออก	151
★ สรุปข่าวการระบด	153
(วันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2545)	
★ บันทึกท้ายบท	154
★ ข่าวประชาสัมพันธ์	155

.....
ทุกรายงานมีคุณค่าต่อระบบเฝ้าระวังและการควบคุมป้องกันโรค
โปรดช่วยกันตรวจสอบ จำนวนและความถูกต้อง
และส่งให้ทันตามกำหนดเวลา
.....

โปรดส่งรายงานให้กองระบดวทยา
ภายในเช้าวันอังคาร

สัปดาห์ที่ 9 ระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ - 2 มีนาคม 2545

ส่งรายงานข้อมูลเฝ้าระวังโรคทางระบดวทยาเร่งด่วนทันตามกำหนดเวลา

สัปดาห์นี้ 63 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 82.89

ก้าวทันโรค

โรคพิษตะกั่ว

อุบลรัตน์ นฤพนธ์จิรกุล

กลุ่มงานระบดวทยาสิ่งแวดล้อม
กองระบดวทยา

จากข่าวการตรวจพบมีการฝังตะกั่วในถัง เพื่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งอาจได้รับอันตรายจากการรับประทานสารตะกั่วเข้าไปพร้อมกับอาหารดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุข จึงได้สั่งการให้สำนักงานสาธารณสุขทุกแห่ง ดำเนินการเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ตามแนวทางที่จัดส่งไปให้แล้ว และเพื่อการฟื้นฟูวิชาการ แก่ผู้ปฏิบัติงานระบดวทยา และผู้สนใจ รายงานฉบับนี้ จึงขอเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับ พิษตะกั่ว พอสังเขป ดังนี้

ในประเทศไทย มีรายงานการเกิดโรคพิษตะกั่วมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2495 จนถึงปัจจุบัน มีแนวโน้มว่าการเกิดโรคน่าจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากการขยายตัวภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี รวมทั้งมีการแสวงหาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการปนเปื้อนและสะสมของสารพิษทั้งหลายในสิ่งแวดล้อมและสิ่งที่มีชีวิตต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ตะกั่วเป็นโลหะหนักชนิดหนึ่งที่อยู่ตามธรรมชาติโดยทั่วไป และได้มีการนำเอามาใช้ประโยชน์ต่าง ๆ ทำให้คนมีโอกาสได้รับตะกั่วเข้าสู่ร่างกาย ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดอาการพิษตะกั่วได้ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมาสาเหตุมักเกิดจากการทำงานที่สัมผัสเกี่ยวข้องกับตะกั่ว เช่น การทำงานในโรงงานผลิต หรือการแยก

แบตเตอรี่เก่าเพื่อนำตะกั่วกลับมาใช้ใหม่ การทำเหมืองตะกั่ว เป็นต้น ตะกั่วที่นำมาใช้อาจอยู่ในรูปสารประกอบอนินทรีย์ เช่น โลหะตะกั่ว ตะกั่วออกไซด์ สารประกอบของเกลือตะกั่ว ใช้ทำแบตเตอรี่ และทำสี หรือ สารประกอบอนินทรีย์ ใช้ผสมในน้ำมันเชื้อเพลิง ทำให้เครื่องยนต์เดินเรียบ

ตะกั่วอาจเข้าสู่ร่างกายได้ ทางปาก ทางการหายใจเอาละออง ควันท่อหรือฟุ้งของตะกั่วที่หลอมเหลวเข้าไป หรือทางผิวหนัง เช่น การใช้น้ำมันเบนซินล้างมือหรือร่างกาย เมื่อตะกั่วเข้าสู่ร่างกายมากถึงขีดอันตราย ก็จะแสดงอาการให้เห็น ซึ่งเป็นได้ 2 ลักษณะ คือ

1. โรคพิษตะกั่วเฉียบพลัน เกิดขึ้นเมื่อได้รับสารตะกั่วปริมาณมากในช่วงเวลาสั้นๆ อาการที่ปรากฏ คือ คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้องรุนแรงเป็นพัก ๆ (colicky pain) ความคิดสับสน กระวนกระวาย นอนไม่หลับ ปวดศีรษะ ปวดตามข้อ กล้ามเนื้อ ชักหมดสติ และอาจรุนแรงถึงเสียชีวิต ถ้าตรวจระดับตะกั่วในเลือดของผู้ป่วยจะพบมากกว่า 70 ไมโครกรัม/เดซิลิตร ขึ้นไป

2. โรคพิษตะกั่วเรื้อรัง เกิดจากการได้รับสารตะกั่วปริมาณน้อยเป็นระยะเวลานาน อาการที่พบ คือ

- ❖ สติปัญญาเสื่อม ชัก กล้ามเนื้อแขนขาอ่อนแรงแบบ pure motor peripheral neuropathy
- ❖ ความดันเลือดสูง ชนิด Systolic hypertension
- ❖ ปวดท้องรุนแรงเป็นพัก ๆ เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องผูก
- ❖ ภาวะเลือดจาง อาจพบ basophilic stripping จาก peripheral blood smear
- ❖ อาการของไตอักเสบ และมีอาการโรคเกาต์

แนวทางการวินิจฉัย และการเฝ้าระวัง

1. มีประวัติการสัมผัสสารตะกั่วอาจโดยการรับประทานอาหารที่ปนเปื้อนสารตะกั่ว หรือ โดยวิธีการอื่นๆ อาทิเช่น ทางการหายใจ และทางผิวหนัง
2. มีอาการและอาการแสดงเข้าได้กับลักษณะดังกล่าวข้างต้น
3. จากผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ โดย
 - 3.1 การตรวจเลือดจากหลอดเลือดดำด้วยวิธี atomic absorption spectrophotometry พบตะกั่วมากกว่า 40 ไมโครกรัม/เดซิลิตร (ในผู้ใหญ่) และมากกว่า 10 ไมโครกรัม/เดซิลิตร (ในเด็ก) หรือ
 - 3.2 ผลการทดสอบด้วยการให้ $\text{Ca Na}_2 \text{EDTA}$ พบปริมาณตะกั่วในปัสสาวะ 24 ชั่วโมง มากกว่า 600 มิลลิกรัม/EDTA 1000 มิลลิกรัม
 - 3.3 ตรวจพบเส้นตะกั่ว (lead line) จากเอ็กซเรย์กระดูกแขน ขา ในเด็ก
4. เมื่อพบผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคพิษสารตะกั่ว ให้รายงานด้วย แบบ รง. 506 ในช่อง ☐ พิษจากโลหะหนัก (ระบุ) สารตะกั่ว ให้ชัดเจน และส่งไปที่กองระบาดวิทยา เพื่อการสอบสวนทางระบาดวิทยาโดยด่วนต่อไป

รายงานเบื้องต้นการสอบสวนพิษตะกั่ว จากการลักลอบหลอมแบตเตอรี่

อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

นายแพทย์ชัยรัตน์ เวชพานิช และคณะ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี

ความเป็นมา

เมื่อต้นเดือนกุมภาพันธ์ 2545 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี ได้รับแจ้งจากประชาชนว่า มีการจับกุมผู้ลักลอบหลอมแบตเตอรี่ ในหมู่บ้านพุตะเคียน หมู่ที่ 8 ตำบลแก้มอัน อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2545 สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดราชบุรี จึงได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่และเก็บตัวอย่างเลือดเพื่อตรวจหาระดับตะกั่วของประชาชนที่อาศัยในบริเวณดังกล่าว จำนวน 24 ราย ในเบื้องต้นพบว่า ชาวบ้านมีระดับสารตะกั่วในเลือดสูงกว่ามาตรฐานเกือบทุกราย

วันที่ 1 มีนาคม 2545 กองและศูนย์ระบาดวิทยา ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการสำรวจ และสอบสวนเพิ่มเติม ได้รับทราบข้อมูลรายละเอียด ดังนี้

ผลการสอบสวนเบื้องต้น

1. ข้อมูลทั่วไป